

Lek med naturen!

-

Utformning av en skolgård

Maria Jonsson
Självständigt arbete inom LTJ-fakulteten, SLU
Alnarp, 2009

Illustration: Maria Jonsson

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Maria Jonsson

Lek med naturen! – Projektering av en skolgård

Självständigt arbete inom LTJ-fakulteten, SLU

Handledare – Tim Delshammar, Landskapsutveckling, Alnarp

Examinator – Mark Huisman, Landskapsutveckling, Alnarp

Examensarbete för landskapsingenjörer, EX0361 LP C

15 hp, grund C, Landskapsplanering

Alnarp, 2009.

Förord

Jag vill tacka min mamma Britt-Marie Jonsson som arbetar på Prästslättsskolan, då hon tipsade mig om att skolan behövde förslag på en ny utemiljö. Hon har varit ett stort stöd för mig under hela arbetet.

Ett speciellt tack till David Petersson, även han arbetar på Prästslättsskolan, han har följt med och besökt referensplatserna med barnen och varit ett bollplank och stöd under arbetets gång.

Och till slut ett stort tack riktas även till föräldraförening och rektor Ola Hallberg på prästslättsskolan, för ett vänligt mottagande och visat intresse för mina idéer, vilka några troligen kommer att förverkligas av föräldraföreningen under deras projektdagar.

Tack!

Innehållsförteckning

Inledning.....	- 1 -
Syfte	- 1 -
Avgränsning	- 1 -
Bakgrund.....	- 2 -
Varför är utemiljön viktig?.....	- 2 -
Hur kan man anlägga naturligt? Vad bör man tänka på?	- 2 -
Metod	- 5 -
Resultat & diskussion	- 6 -
Beskrivning av referensplats 1, Skolgård i Svängsta.....	- 6 -
Besök av referensplats 1, Skolgård i Svängsta.....	- 7 -
Beskrivning av referensplats 2 i Karlshamn, den vanliga lekplatsen.....	- 7 -
Besök av referensplats 2 i Karlshamn, den vanliga lekplatsen.....	- 7 -
Beskrivning av referensplats 2 i Karlshamn, hinderbanan	- 8 -
Besök av referensplats 2 i Karlshamn, hinderbanan	- 8 -
Möte med fyra stycken vuxna från föräldraföreningen	- 9 -
Analys	- 10 -
Förslag på lösningar till Prästslättskolans utemiljö	- 10 -
Skiss på Prästslättskolans skolgård.....	- 14 -
Diskussion.....	- 15 -
Källförteckning.....	- 18 -

Inledning

När jag började fundera på vad jag ville göra som examensarbete kom tankarna om en lekplats väldigt snabbt. Resan började med att jag ville studera hur man leker när man inte har tillgång till en vanlig lekplats. Jag inspirerades av barn som har skogen som sin lekplats, där de använder sig av t ex stockar, grenar, stenar och undrade över hur man skulle kunna använda sig av detta när man ska projektera nya lekplatser in mot städerna. Då detta arbete kunde ha blivit väldigt stort begränsade jag mig till att göra en skiss på ett förslag till en skolgård, med naturen som fokus. Då jag ville ha mer kött på benen för att kunna argumentera varför utemiljön är så viktig för barns välbefinnande gjorde jag en litteraturstudie om detta. I denna studie tog jag även reda på olika lösningar man skulle kunna använda sig av och varför de är viktiga.

Syfte

Genom detta arbete vill jag främst se hur man kan använda sig av naturen när man ska anlägga lekplatser, vilka lösningar man kan göra med små medel, med material från naturen. Jag vill även ta reda på hur viktigt det är för barn att få tillgång till naturen i sin lek. Det kommer jag att ta reda på genom en litteratur studie där jag avser att svara på frågorna: Varför utemiljön är viktig?, Hur man kan anlägga naturligt?

Avgränsning

Under arbetets gång har jag märkt att det varit svårt att ta upp specifika lekredskap som man skulle kunna använda sig av. Mycket handlar om vad man ska tänka på och vilka byggstenar man ska använda sig av, till exempel att man ska kunna klättra, hoppa, svinga sig, eller att det ska finnas olika typer av material, svårighetsgrader etc. Jag har därför valt att även gå in på detta i mitt arbete.

Jag har inriktat mig på barn i åldrarna 6-9 år, på grund av att barn i den åldern är väldigt mycket ute.

Bakgrund

Varför är utemiljön viktig?

Utemiljön är en viktig del i våra liv. Det är i barndomen som attityder och inställningar lättast formas. Om barn tidigt får positiva upplevelser och erfarenheter av naturen leder det till att man senare vill skydda och bevara den. (Braute, Bang. 1994, s.19-20)

I Landscape interventions av Herrington och Studtmann (1998, s.192-198) undersöks hur naturmaterial så som växter, stenar, jord m.m. påverkar små barns sociala, känslomässiga, fysiska och psykiska utveckling. Författarna gjorde en studie där de använde sig av en landskapsbaserad design. Herrington och Studtmann använde sig av två olika faser, en med tillfälliga lösningar och en med permanenta lösningar. I fasen med tillfälliga lösningar gjorde man bland annat vindspel, ritade linjer, vattenspel. Man ville här få barnen att använda sig av olika naturliga elementen (vatten, vind och växter) och se vad som händer med dessa under de olika årstiderna. I den andra fasen planterade man, anlade så kallade "stepping stones" i gräsyterna m.m. I denna studie kom man fram till att det är viktigt att få komma i kontakt med naturliga element. Denna kontakt har nu för tiden gått förlorad då de nyanlagda lekplatserna oftast är väldigt syntetiskt skapade. Det är även viktigt att det finns privata platser och vrår för att barnen ska känna att de har en plats där de kan få vara för sig själva inom lekplatsens område.

Då många barn i stort sett endast är ute och leker under den tid de är på skolan är det många behov som behöver tillgodoses i skolan. I artikeln Are we taking play out of playgrounds? skriver Francis Wardle (1990, s.31) att barnen behöver kunna springa, klättra, hoppa, experimentera, bygga, gömma sig m.m. och även kunna få göra sig illa. Han tycker att de nya lekplatserna är överdesignade och tråkiga med sina klara färger, plast och mjuka gummimattor, annat var det med hans stökiga bakgård med gamla ekar, lera och den gamla förkrigstraktor som han hade som lekplats. Han ifrågasätter om vi inte kan lita på att våra barn själva kan klara av att lära sig.

"Do we have no faith that children can direct their own learning when given the opportunity that they can select the kind of play they know they need?"

(Wardle, F. 1990, s.32)

Wardle frågar sig om inte barnen har behovet av att själva styra sin lek? Måste vi kontrollera barnets utemiljö då den redan är så pass styrd, då föräldrar och barnens aktiviteter redan är så pass schemalagda. (Wardle, F. 1990, s.31)

Hur kan man anlägga naturligt? Vad bör man tänka på?

F. Wardle använde sig av Richard Dattner's kriterier för lek som en grund för att visa vilka faktorer som är viktiga när man ska designa en ny lekplats.

Dattner (1974) har delat in dessa kriterier i 6 grupper:

(Efter varje kriterium ger Wardle(1990) förslag på vad man kan göra när man ska anlägga.)

Upplevelse(Experience)

Det ska finnas olika sorters material som ska stimulera de olika sinnena. Det bör finnas material/föremål, vikter, olika höjder och texturer.

F. Wardler (1990, s.31) ger som förslag att man kan ha flera olika markunderlag som t.ex. sand, asfalt, gräs, kullar & dalar. Platser att gömma sig på. Trä, plast, gummi, blommor, buskage m.m. bör även finnas på lekplatsen. Lärarna bör vara mer tillåtande och uppmuntra barnen till att ta risker, få göra misstag och stöka till.

Kontroll av upplevelse(Control of experience)

Genom att barnen får påverka sin omgivning genom att få möjlighet att kunna flytta stenar, gräva, bygga, bära vatten m.m. möter det lekbehoven som barnen har. Finns det utrustning för att klättra över och under och genom gör det att barnet känner kontroll.

F. Wardler (1990, s.31) skriver att det ska finnas flyttbart material som kan manipuleras av barnen. Gamla däck, rep, kabelspolar, vagnar är några exempel. Men man måste även få barnen att förstå att de lösa material ska samlas ihop för att det inte ska se stökigt ut.

Ökande svårighetsgrad(Graduated challenge)

Lekplatsen ska ha utmaningar för alla barn som använder den så att de kan lära sig nya saker att bemästra. Barnen ska kunna leka ihop även om de är på olika nivåer utvecklingsmässigt, då kan de hjälpa varandra att klara av nya saker.

För att få detta att fungera bör det finnas varierande lekutrustning. Man ska ha olika redskap för olika åldrar och inte ett som ska vara för alla. Fysiska utmaningar som inkluderar balansering, kräla, hoppa, springa, klättra, glida, svinga. Tunnlar, klätterställningar, sociodramatisk utrustning, cykelspår, hårda ytor och gräsytor är exempel som kan tillgodose dessa behov. Utbildad personal bör finnas på plats för att se till att utrustningen används av rätt åldersgrupp.(Waldner, F. 1990, s.32)

Valmöjligheter(Choice)

Det ska finnas möjlighet att leka själv och i små eller stora grupper. Olika material och utrustning att välja mellan.

Detta tillgodoses genom att anlägga olika platser där små grupper av barn kan sitta och leka tillsammans utan att de störs av de mer aktivt lekande barnen. Man ska kunna välja mellan kanor, svingor, nät, tunnlar, kullar, broar och gärna flera av varje. Det får gärna finnas flera olika sätt att tillträda en sak på.(Wardle, F. 1990,s.32)

Fantasistimulerande(Exercise of fantasy)

Barnen ska ha möjlighet att kunna leka rollekar som är från deras egen fantasi. Det är den enkla utrustning och material som bjuder in till detta. Desto mindre lik den är något i verkligheten desto mer stimuleras fantasin. Barnet har mer kontroll över leken och kan ändra fantasin när det passar.

Tunnlar, lekhus, fort, torn, broar används i fantasivärlden. Läggs det sedan till material som tyger, flaggor, färg kan den utvecklas ännu mer. Det bör helt enkelt finnas platser som eggat till fantasilek.(Wardle, F. 1990, s.32)

Separation från vuxna(Separation from adults)

Barn måste kunna begå misstag, ta risker, ramla, dumma sig, strida och framför allt prova något nytt utan att de vuxna lägger sig i. Därför bör det finnas platser där barnen kan komma bort från de vuxna och slita sig från lärarens övervakning, men fortfarande kunna se om den vill. Träd, tunnlar, kullar, lekhus, buskage ger barnen möjlighet till detta.

Här är lärarens roll/insatser och vetskap viktig. Läraren måste röra sig bland barnen och inte stå passivt bredvid. (Wardle, F. 1990, s.33)

"Play is the only time a child can totally control her world. She can ignore time; use materials as she wants; become whatever character she needs to be; and create constructions, dramatic fantasies, and social interactions that satisfy her at that moment"

(Wardle, F. 1990, s.33).

Ett exempel på hur man har tänkt annorlunda är Odarslövsskolan. Där har man bland annat gjort en klättervägg på husets gavel. Den är konstruerad så att de mindre barnen inte ska kunna nå upp till greppen. Här har man även anlagt en hinderbana med bland annat en lian som är väldigt populär. Den är 8 m lång. Själva lianen är gjord av en platt, gul rundslinga som man har format som en stor ögla och slängt över grenen och dragit åt. Den är också mycket snällare mot händerna än ett vanligt rep. (Marhenke et.al. 2000, s.3-11)

Metod

Jag har besökt två stycken referensplatser med två grupper, en grupp med vuxna och en grupp med barn. Personerna till grupperna valdes ut genom att personal på Prästslättskolans fritids hjälpte till att välja ut barn som är speciellt aktiva ute. De vuxna valdes ut med hjälp av ordföranden i föräldraföreningen.

Referensplatserna valdes ut med fokus på att de var anlagda på ett naturligt sätt och med material i största del från naturen. Jag åkte ut och tittade på platser i förväg och valde ut de platser jag tyckte var relevanta för att använda som inspiration till Prästslättsskolans utemiljö.

Barnen observerades sedan när de lekte på referensplatserna, för att sedan samlas och diskutera den aktuella platsen.

Föräldrarna skulle även de åka ut och titta på referensplatserna. Men det var svårt att få ihop på grund av att de arbetade. Det blev även mörkt väldigt tidigt eftersom mitt arbete pågick under vinterhalvåret. Istället gjorde jag en power pointpresentation, där jag visade bilder från barnens besök på referensplatserna. Även detta avslutades med en diskussion om de olika platserna och vad man skulle kunna göra på Prästslättskolan.

Eftersom jag vill få fram vad barnen vill ha tycker jag att denna metod har varit bra, genom att se hur barnen leker med redskapen får man ett helt annat perspektiv då barnen kanske inte använder detta som en vuxen tänker att det ska användas. Barnen är mer spontana i sina reaktioner då de direkt säger vad de gillar och ogillar med en plats. Barnen gör även att man får bra inspiration och tänker på ett lekfullare sätt. Men eftersom man inte enbart kan använda sig av vad barnen vill ha är det samtidigt viktigt att se det från ett vuxet perspektiv.

Resultat & diskussion

Beskrivning och besök av referensplatserna med en barngrupp bestående av 6 barn och en fritidspedagog.

Beskrivning av referensplats 1, Skolgård i Svängsta

På denna skolgård i Svängsta i Karlshamns kommun har föräldrar och personal hjälpts åt med att anlägga en hinderbana som är placerad i skogen i anslutning till skolan. Här går man över stockar och däck, se figur 1 och 2, som slingrar sig mellan de stenar och träd som redan finns där. Hinderbanan är placerad i en skogsbeklädd sluttning till ett vattentorn och hinderbanan stör inte det minsta, tvärtom smälter den in jättebra med omgivningen. Banan är placerad i skogen vilket gör att solen inte når fram och platsen blir väldigt skuggig. Detta gör att stockarna blir hala.

Figur 1. Stockar på lekplats i Svängsta

Figur 2. Däck på lekplats i Svängsta

Besök av referensplats 1, Skolgård i Svängsta

Här tyckte barnen att däcken var väldigt roliga. De tyckte dock att de kunde vara i olika storlekar och fler, se figur 3. Stockarna låg här så att man kunde gå på olika håll vilket också var kul. Stockarna här var lite mer utmanande, vilket barnen gärna ville ha. Barnen tyckte att stockarna var hala, men det hindrar inte de det minsta från att leka vidare. Det blev bara roligare. Det märks att barnen själva söker efter utmaningarna, så för att få de intresserade en längre tid behöver man ha inslag med olika svårighetsnivåer.

Figur 3. Lekande barn på lekplats i Svängsta

Beskrivning av referensplats 2 i Karlshamn, den vanliga lekplatsen

Här tittade vi på två olika lekplatser på samma skolgård.

Den vanliga lekplatsen är mer standardutrustad med ett klätterhus/vindskydd, hängräcken, gungor, balansplattor, rutschkana med mera, se figur 4. Alla lekredskap är placerade i stridsand (se bild nedan). På skolgården kan man bland annat också hitta en lite större rutschkana, fotbollsplan och en sandlåda.

Figur 4. Vanliga lekplatsen på skolgård i Karlshamn

Besök av referensplats 2 i Karlshamn, den vanliga lekplatsen

Redskapen var lika roliga som de brukar vara på liknande lekplatser av denna typ, se figur 5. Men barnen tycker att de ger för lite och är inte speciellt roliga att leka på i längden. En tjej sa till exempel att den var för Mc Donalds-lik och kändes plastig. När det är för givet vad man ska göra på en lekplats verkar det som att intresset inte varar lika länge.

Figur 5. Lekande barn på lekplats i Karlshamn

Beskrivning av referensplats 2 i Karlshamn, hinderbanan

Lite högre upp på skolgården ligger det en hinderbana med utsikt över skolgården. Se figur 6. Föräldrarna har gjort en bana av stora stockar som man skalat av barken på, de ligger i en ring med stationer bestående av rep i träden som man kan dra med sig när man går eller svinga sig i, hängräcken och balansribba som man måste klättra upp på. Stationerna ligger längs med ringen av stockar. Det ser ut som att man vid ett senare tillfälle har lagt ut lösa lite mindre stockar som går kors och tvärs inne i ringen, de tröttnade kanske på att bara gå runt? Denna hinderbana ligger mycket högre upp och i ett soligt läge vilket gör att stockarna inte alls är hala som vid referensplatsen i Svängsta.

Figur 6. Äventyrsbana med bl.a. stockar och rep
även denna hinderbana. Här var inte stockarna hala, vilket kan bero på placeringen av banan som

Besök av referensplats 2 i Karlshamn, hinderbanan

Alla barnen gillade

är ligger högre upp och har mer sol. De tyckte speciellt om repen, se figur 7, hängräckena och balansribban. Stockarna var också kul men de var tråkiga i längden eftersom de gick runt i en ring och var i samma nivå, vilket gjorde att den kändes platt. Med en annan placering och olika storlekar på stockarna hade det blivit mycket bättre. Barnen saknade däck från referensplatsen i Svängsta och trodde att det kunde bli bra om man kunde kombinera de båda hinderbanorna.

Figur 7. Lekande barn på äventyrsbana i Karlshamn

Möte med fyra stycken vuxna från föräldraföreningen

På grund av att det var svårt att få ihop föräldrar att åka till de olika platserna valde jag istället att samla till ett möte på skolan. Jag började mötet med att visa en PowerPoint-presentationen där jag visade bilder från besöken med barnen, för att visa och berätta vad som hade sagts. De vuxna höll med om det som hade sagts av barnen på alla platserna.

Föräldraföreningen är väldigt intresserade av att barnen ska ha en rolig och säker utemiljö och de har en aktivitetsdag då föräldrarna hjälps åt med att göra verklighet av sina idéer. Föräldrarna var eniga om att de också ville ha en hinderbana och hade som förslag att man skulle kunna använda sig av t.ex. dubbla rep, klätternät, däck, stubbar, stockar m.m. Det tyckte även att det var viktigt att det fanns halkskydd på stockarna. Förslag gavs att man skulle kunna ha två olika hinderbanor, en till de större barnen och en till de mindre.

För övrigt fanns det önskemål att man ska ha en rutschkana i slänt, det finns en bana som inte har blivit godkänd för uppsättning. Hängräcken, gung/vippbräda finns det också intresse för. Hängräcke finns det plats för i sandlådan med gungor, här har man en sandlåda med bakbar sand som inte används, denna skulle man kunna ha hängräcke i istället. Det finns en annan stor sandlåda med bakbar sand i, denna hade man kunnat fylla på och göra i ordning.

Analys

Förslag på lösningar till Prästslättskolans utemiljö

Jag har valt lösningar där man kan använda sig av det befintliga från platsen, både det levande och det döda växtmaterialet. Övrigt material som man tar dit är återvunnet, som till exempel däck.

Hinderbana

Jag har valt att inte sätta fast något i träden för att inte skada dessa. Istället placeras stora stockar/pålar fastgjutna i marken. Detta ger också fler möjligheter var man vill placera redskapen. Det är heller inte förutbestämt hur redskapen i hinderbanan ska vara placerade, bara var i skogen hinderbanan kommer vara placerad, eftersom det är svårt att göra en ritning där man exakt mäter ut var träd och stenar är placerade. Det är lättare att visa på plats hur det ska läggas upp istället. Då kan man försöka undvika att ta sönder stora rötter så att träden inte skadas för framtiden. Däck, stubbar, rep, dubbla rep, lianer, ribbor, stockar m.m. är redskap jag har tänkt ha i hinderbanan.

Illustration: Maria Jonsson

För att få möjlighet att svinga sig, apa sig, hoppa har jag valt att kombinera däck med rep, vilket ger flera olika möjligheter till lek, se figur 8.

Figur 8. Förslag på kombination med rep och däck till hinderbana

Illustration: Maria Jonsson

Att kunna klättra och balansera ger barnen möjlighet att utvecklas och få ett ökat självförtroende. Balansgång, parallellrep och klätternät kan tillgodose dessa behov, se figur 9.

Figur 9. Förslag på balansgång, parallellrep och klätternät

Illustration: Maria Jonsson

Stubbar, däck och balansgång stimulerar framför allt balanssinnet, se figur 10.

Figur 10. Förslag på balansbana med stubbar, däck och balansribba

Buskage rum

I skogen finns det befintliga buskage som man kan gallra ur i mitten för att få en rumskänsla, detta är viktigt då barn tycker om att kunna gömma sig eller helt enkelt få en stund ifred från de vuxna. Här tar man vara på vad naturen har och planerar utefter den istället för att plantera nytt.

Bro

En plats blir väldigt lerig när det är blött ute. Genom att anlägga en bro över och fylla på med lite stenar kan man förstärka detta mer och barnen får något nytt att leka med. När det sedan är torrt ute kan man leka både under och på bron, se figur 11.

Illustration: Maria Jonsson

Figur 11. Förslag på en träbro i skogens dalgång

Övrig befintlig lekutrustning

För att få in lite mer naturkänsla runt de vanliga lekredskapen kan man även här ersätta de befintliga kantstenarna i betong med till exempel ett trästaket, se figur 12.

Figur 12. Befintlig gungställning på Prästslättsskolan

Sandlåda

Den gamla sandlådan, se figur 13, ser inte speciellt rolig ut, men den är ändå väldigt populär att leka i, det märks dock att det saknas till exempel bakhord då bänkarna används till detta, vilket kanske inte uppskattas av de som sedan ska sitta där.

Figur 13. Befintlig sandlåda på Prästslättsskolan

Genom att göra en ny sarg med stockar eller liknande istället för den befintliga som är en vanlig betongkantsten. Genom att göra den i olika nivåer, sätta bänkar längs med och göra bakhord i olika former bjuder detta in till många olika lekmöjligheter, se figur 14.

Figur 14. Förslag på ny sandlåda på Prästslättsskolan

Pilkoja, tunnel

Jag föreslår en grönskande koja av pile. Denna kan även barnen få vara med och bygga upp vilket gör att de kommer ta hand om sin koja ännu mer. Här eggas det till fantasilek i den gröna tunneln eller det gröna "slottet", se figur 15.

Illustration: Maria Jonsson

Figur 15. Förslag på pilkojor på Prästslättsskolan

Skiss på Prästslättskolans skolgård

Skissen visar ett förslag på hur utemiljön skulle kunna förändras med små medel.

Förklaring

- 1-Hinderbana
- 2-Rum av befintliga buskage
- 3-Befintliga lekredskap
- 4-Sandlåda
- 5-"Dalgång" som leder till bro
- 6-Grillplats
- 7-Befintlig fågelbogunga
- 8-Bandyplan
- 9-Hängräcke
- 10-Befintlig gunga och klätterställning
- 11-Piltunnel
- 12-Pilkojor
- 13-"Stepping stones"

Diskussion

Då det är barnen som ska använda sig av platsen tycker jag att det är viktigt att även de får vara med och bestämma vad de vill ha. Gillar de inte det som de vuxna bestämmer ska vara på lekplatsen, är det en stor risk att de tröttnar, börjar hitta på andra lekar som kan vara av en mer förstörande karaktär.

Eleverna på Prästslättskolan hade en lång lista på saker de ville ha på sin skolgård. Detta fick ta del av:

- Fler bord och bänkar ute
- Rutschkana
- Klätterträd med bra underlag ute
- Eldstad – grillplats nära skolan
- Hinder och motionsbana
- Vattenfontän
- Större mål till bandyplanen och måla målgård och prick för straffläggning
- Måla hagar, kingrutor och hundrahus på marken
- Göra en hinderbana till i södra skogen
- En hängmatta
- Sittplats vid bandyplanen
- Rep att klättra/hänga i träden
- Repstegar/ringar
- Klätternät av rep
- En gräsplan till att leka på
- Så nytt gräs
- Fler stockar och balansbommar, kanske olika höjder så det finns olika svårighetsgrad
- Ett litet torn vore roligt att ha när man leker
- Bygga en fastspikad koja i ett träd
- Måla en "3 på rad" på baksidan
- Klätterställning på baksidan
- Vippgungbräda
- Lekstuga

Denna lista har jag haft som grund och inspiration när jag utformat skolgården. Det är ju ändå barnen som ska bruka den. De vill ha möjlighet till att klättra, gömma sig, sitta, vila, rutscha, gunga, springa, svinga sig, grilla, känna gemenskap, grupplek, etc. Mycket av detta finns redan men det verkar ändå finnas ett stort behov av att det ska utvecklas mer. Detta är saker som är relativt lätt att ordna med små medel och med material som finns tillgängligt eller inom kommunen. Lösningarna ska inte heller vara för avancerade då det är föräldrarna som kommer att bygga det mesta, hjälp av kommunen kan dock behövas vid transporter, grävning eller liknande. Det kan vara ett bra argument att materialet inte kostar om man vill få hjälp från kommunen, där det kanske inte finns så mycket pengar.

Under besöken på referensplatserna såg jag en del bra, enkla och roliga lösningar. Eftersom jag vill använda mig av lösningar av naturlig karaktär styrde detta valet av platserna. Barnen lekte med de redskap som fanns i form av stockar i olika höjder, lutningar och längder, stenar, däck som slingrade sig mellan träden som om det var meningen att de skulle vara där, vilket var väldigt uppskattat. De lärde sig av sina misstag, halkade de på en stock tog de det försiktigt nästa gång, men de gav inte upp då det blev en utmaning att klara av att stå kvar. Föräldrarna ville gärna att det skulle vara ett halkskydd av något slag på stockarna, men jag tycker inte att detta behövs, ett nät kan slitas upp om det inte kontrolleras regelbundet. Det kan då istället bli farligt med uppstickande metallbitar om det går sönder. Att lekredskapen kan bli hala ser jag inte som ett problem då vanlig lekutrustning också kan bli det. Regelbunden tvättning av stockarna skulle kunna vara ett sätt att lösa detta på.

Jag tycker att metoden fungerar när man vill samla in material i kommande yrkesliv för projektering av utemiljön. Jag hade dock valt att använda mig mer av personalens observationer istället för föräldrarna. Det är ju trots allt de som ser vad barnen tycker om att göra under skoltiden, det är även de som ska passa barnen när de är ute. Personalens åsikter har dock vävts in i arbetet eftersom en av dessa är med i föräldraföreningen och en är min mamma, vilka jag diskuterat mycket med.

Då man har uteundervisning till viss del på skolan känns det naturligt att man försöker sträva efter att få en utemiljö som samspelar med naturen och platser i skogen där man kan samlas och ha undervisning. Under fritidsverksamheten har man skapande. Då kan man göra mobiler som exempelvis låter eller glittrar som kan hängas i träden; figurer i sten som målas som nyckelpigor, igelkottar eller något annat roligt som kan placeras i skogen och sedan användas i rollekar. Ytterligare ett exempel är fiskar som läggs under bron där de sedan "simmar" i vattnet som samlas när det regnar. Det är bara fantasin som sätter gränser vad man kan göra för att stimulera de olika sinnena i barns utemiljö. Barnen kommer sedan att tycka det är roligt att stolt få visa upp vad det gjorts för sina familjer.

Naturen är viktig under vår uppväxt och för våra framtida värderingar. Som man kan läsa i *Följ med ut!* (Braute & Bang, 1994), är det i barndomen som våra attityder och inställningar lättast formas. Får barnet positiva upplevelser och erfarenheter av naturen som barn gör det att de vill skydda och bevara den även som vuxna.

Då det försvinner mer och mer naturlig vegetation på grund av bebyggelse försvinner även möjligheterna för barn att uppleva detta. Jag tycker många av de anlagda lekplatserna är plastiga och för bestämda, det finns inte plats för att tänka själv, hitta på egna lekar, allt är i stort sätt förutbestämt. Jag tycker att de naturliga inslagen kan vara ett bra komplement till de vanliga lekplatserna vilka jag inte förkastar helt och hållet.

Många platser med skog tas bort för att göra en ny lekplats när de istället skulle kunna bevaras. Ett skogsparti kan då formas av barnen själva genom deras lek, döda grenar kan användas till kojor m.m. Befintligt buskage som blivit stora och skrymmande kan stammas upp och få en helt ny karaktär, det blir en rolig låg "skog" för barnen, där de kan bygga kojor och springa och gömma sig.

Träd som man är tvungna att fälla av någon anledning kan man fälla och låta ligga kvar så att barnen kan leka på dessa. De kan sågas upp och användas som stubbar eller balansgång i en hinderbana. Då det kostar att forsla bort kan dessa pengar istället användas till något annat på lekplatsen. Bara genom att börja tänka i dessa banor har man kommit en bit på vägen för att få in naturlika inslag. Går det att använda sig av det naturliga materialet finns det mycket man kan göra av det. Tunnare grenar kan få ligga kvar när de tagits bort från stammen för att användas till kojbyggen då det är en viktig process att få samla in material, bygga, riva m.m. Skulle det inte finnas tillgång till dött material på platsen kan detta med fördel tas från andra träfällen, då kommer man även undan eventuella tippavgifter. När man använder sig av naturens egna material behöver man inte vara lika "rädd" om materialet. Barnen kommer att forma detta på sina egna villkor. Skulle något gå "sönder" och bli en fara för barnen kan detta lättare ersättas och det nya som man tar dit kan vara ett nytt roligt inslag.

Slutord

Genom detta arbete har jag fått en ökad förståelse om barns utemiljö och vilken betydelse det har för deras utveckling. Jag har fått tänka till när jag gjort min ritning, då jag ville ha relativt enkla lösningar som är genomförbara med begränsade ekonomiska resurser.

Källförteckning

Nyhus Braute, B & Bang, C. (1997). *Följ med ut! Barn i naturen*. Stockholm: Universitetsförlaget

Herrington, S. Studtmann, K. (1998). *Landscape interventions: New directions for the design of children's outdoor play environments*. Landscape and Urban Planning 42, s.191-205.

Marhenke, Lenninger, Olsson & Åkerblom (2000) *Risk för lek!*. Gröna fakta 4/2000, s. 3-11.

Wardle, Francis. (1990). *Are we taking play out of playgrounds?*, Day care and early education fall 1990, s.30-34.